

KANTORENGROEI LOST STEDELIJKE WERKLOOSHEID NIET OP

JEROEN GALLE

Eén van de redenen voor het ontwikkelen van grootschalige vernieuwingsprojecten is de gedachte dat hierdoor de stedelijke werkloosheid zal verminderen. De verwachting is dat hoogwaardige werkgelegenheid laagwaardige werkgelegenheid schept; de kantorensector heeft immers grote behoefte aan laaggeschoolde dienstverleners zoals koeriers en schoonmakers. Maar zullen Amsterdamse werklozen daadwerkelijk profiteren van de aanleg van de IJ-oever?

Vanuit de kantorensector bestaat een grote vraag naar toeleverende, intermediaire diensten met veel werkgelegenheid voor laag opgeleiden. Vooral bedrijven in de zakelijke dienstverlening (bijvoorbeeld reclamebureaus, automatiseringsbedrijven, accountantskantoren, rechtskundige diensten) en ook banken en verzekeringsmaatschappijen blijken door het inkopen van diensten bij te dragen aan de ontwikkeling van laaggeschoolde werkgelegenheid bij toeleverende bedrijven (zoals schoonmaakbedrijven, koeriersdiensten en cateringbedrijven). Als gekeken wordt naar de omzet van toeleverende bedrij-

ven, blijkt dat gemiddeld gezien meer dan 60 procent van de omzet wordt behaald uit leveringen aan Amsterdamse bedrijven in de kantorensector. Er is sprake van een grote lokale binding: de kantoren kopen dit soort diensten voor een belangrijk deel in Amsterdam in. De groei van de kantoren zorgt voor groei van de laaggeschoolde werkgelegenheid bij toeleverende bedrijven. Naast een *produktie-effect* is er tevens sprake van een *consumptie-effect*. Dit geeft aan wat de werkgelegenheidseffecten zijn van de inkomens die verdiend worden door hoogopgeleide werknemers in de zakelijke dienstverlening: extra bestedingen in Amsterdam, bijvoorbeeld in de persoonlijke dienstverlening, horeca en detailhandel zorgen in deze branches voor een groei van de voornamelijk laaggeschoolde werkgelegenheid.

KOOPLEK

Deze 'consumption-linkage' tussen de groei van hooggeschoolde en laaggeschoolde banen sorteert echter pas dan effect, indien de eerstgenoemden ook daadwerkelijk een groot deel van hun consumptieve bestedingen in Amsterdam

doen. Worden de consumptieve bestedingen elders aangewend, dan ontstaat er een kooplek. De groei van de indirecte werkgelegenheid vindt dan elders plaats.

In Amsterdam worden veel arbeidsplaatsen bezet door forensen. Gedeeltelijk wordt dit verklaard door het kleine aandeel duurdere woningen in Amsterdam, waardoor veel hoger betaalden buiten de stad wonen. De in Amsterdam werkzame forens verdient in brutotermen gemiddeld 50 procent meer dan de in Amsterdam werkende Amsterdammer. Het Amsterdamse kooplek is dus aanzienlijk.

Het kooplek kan verkleind worden door de scheiding tussen wonen en werken van met name hoger betaalden kleiner te maken, waardoor de indirecte werkgelegenheidsgroei een impuls krijgt.

BARRIÈRES

Een eerste analyse van de gegevens wijst uit dat 10 nieuwe kantoorbanen ongeveer 2 arbeidsplaatsen bij toeleverende bedrijven (produktie-effect) en nog eens 2 arbeidsplaatsen door de groei in de consumptie van huishoudens (consumptie-effect) genereren.

Vraaggesprekken met toeleverende bedrijven leerden echter dat Amsterdamse werklozen maar in zeer geringe mate profiteren van deze groei van de laaggeschoolde werkgelegenheid. Hier zijn drie verklaringen voor aan te voeren. Allereerst is er de onaantrekkelijkheid van een branche als gevolg van de arbeidsvoorwaarden- en omstandigheden (laag salaris, part-time werk, onregelmatige werktijden, overwerk). Ten tweede is de werkwillegheid onder werklozen soms gering. Tot slot ontbreekt het Amsterdamse werklozen aan de vereiste sociale, representatieve en vakinhoudelijke vaardigheden. Uit gesprekken die gevoerd zijn bij bedrijven in branches met veel laaggeschoolde werknemers, op basis van statistisch materiaal en andere publicaties, ontstaat het beeld dat in Amsterdam een aanzienlijke hoeveelheid werkgelegenheid voor laaggeschoolden bestaat. Ondanks deze grote vraag naar arbeid in de Amsterdamse agglomeratie blijkt met name uit de gevoerde vraaggesprekken, dat Amsterdamse werklozen hiervan weinig profiteren.

Het is duidelijk dat de 'vrije markt', zelfs bij een flink groeiende economie, geen oplossing kan bieden voor grote groepen langdurig werklozen. Een zeer actief arbeidsmarktbeleid is daarvoor noodzakelijk. Alle mogelijke middelen dienen hiervoor aangewend te worden. Het is duidelijk dat er ondanks de tekorten aan -ook laaggeschoold- personeel, forse barrières bestaan om werklozen in dienst te nemen.

Jeroen Galle is afgestudeerd economisch-geograaf en werkzaam als onderzoeker bij de Afdeling Centraal Stedelijke Taken van de Dienst Ruimtelijke Ordening Amsterdam. Dit artikel is gebaseerd op de interimrapportage van het onderzoeksproject *De relatie tussen de werkgelegenheid voor hoog- en laagopgeleiden in Amsterdam*, uitgevoerd door de Dienst Ruimtelijke Ordening Amsterdam.

Hoogwaardige werkgelegenheid, in dit geval een verzekeringsmaatschappij, levert werk voor lager opgeleiden, zoals glazenwassers. Foto: Martijn Gallenkamp